ZA NEKAJ VE... 2c na d... te...
"GL... RODA"
PO POŠT... ST NA DOM
(izvzemši ... praznikov)
ČITAJTE, KAR VAS ZANIMA

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

Reentered as Second Class Matter September 25th 1940 at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3rd, 1879.

POZOR, NAROČNIKI . . .
Naročnikom naznanjamo, da več ne pošiljamo potrdil za poslano naročnino. Zadostuje potrdilo poleg naslova na listu — do katerega dne, meseca in leta je naročnina plačana. Uprava.

No. 178 — Štev. 178 — VOLUME LIII. — LETNIK LIII. NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 13, 1945 — ČETRTEK, 13. SEPTEMBRA, 1945 Tel. CHelsea 3-1242

JAPON. MOGOTCI V STRAHU

Tajna družba Črnega Zmaja zatrta

Feldmaršal Sugijama, prvi vojaški svetovalec cesarja Hirohita, se je usmrtil, ameriške vojaške oblasti pa so aretirale admirala Zigetaro Šimado, bivšega mornariškega ministra, ki je izdelal načrt za zahrbtni napad na Pearl Harbor.

General MacArthur je ukazal razpustiti teroristično družbo Črnega zmaja, ki je bilo skozi 40 let orodje japonskega imperjalizma.

Associated Press poroča, da je bil japonski kabinet sklican na posebno sejo, da razpravlja o ukazu generala MacArthurja, da je aretiran nek član kabineta, ki je bil minister v Tožovem kabinetu ob času napada na Pearl Harbor. Associated Press tudi poroča, da je general Masaharu Homma, ki je vprizoril "smrtni pohod" Amerikancev iz Bataana, pobegnil na svoj dom na nekem otoku ob zapadni japonski obali.

Sugijama, ki je star 56 let, ki je imel skoro vsako visoko vojaško mesto, se je s svojo ženo vstrelil na svojem domu, komaj 24 ur zatem, ko se je general Hideki Tožo skušal usmrtiti.

Malo pred generalom Sugijamo pa se je vstrelil polkovnik T. Ojdomari, štabni častnik za javne odnošaje v cesarskem glavnem stanu, prej pa je še zastrupil svojo ženo, sina in hčer.

General MacArthur je ukazal zapreti sedem voditeljev družbe Črnega zmaja. Med temi je Koki Hirota, ministrski predsednik v letih 1936—1937; nadalje so še naslednji: Rychel Učida, polkovnik Kingoro Hašimoto, ki je zahteval vojno z Združenimi državami in je dal tudi ukaz za napad na ameriško topničarko Panay; Tjasburo Kikuči, vzgojni minster v Tožovem kabinetu; Oketora Ogata, propagandni minister v sedanjem kabinetu; Sejgo Nakano, vodilni fašist in profesor Genči Kato.

Šimado, ki je star 61 let, je arteirala straža majorja Paula Krausa, ki je tudi aretiral generala Tožo. Šimada se ni upiral in se tudi ni skušal usmrtiti. Kraus pa je k admiralovi hiši za vsak slučaj pripeljal ambulanco.

Kraus s stražo in fotografi je prišel pred Šimadovo hišo v južnem predmestju Tokija ob 4.30 popoldne. Admiralova žena je klečala na preprogi, da pozdravi obiskovalce. Z nasmehom vpraša majorja Krausa za poverilne listine. Nato je odšla v sobo in se zopet vrnila s sporočilom, da bo admiral pripravljen v 15 minutah predati se. Ko so Amerikanci čakali, je admiral s svojo družino kosil. Ko je poteklo 15 minut, je Kraus v hišo poslal tolmača z naročilom za admirala, da se preda. Pet minut pozneje pride admiral v novi obleki, Govoril je japonsko. Nek časnikar pa ga prekine: "Zdi se mi, da znate angleško, admiral."

'Malo," odgovori Šimada, nato pa prične govoriti japonsko in major Kraus pravi tolmaču:

"Povejte mu, da se naj obuje, da gremo. Povejte mu, naj opusti svoje neumnosti."

Šimada ni čakal, da bi mu tolmač prestavil, svojo roko položi na Krausovo ramo in pravi:

"Bodite mirni. Jaz ne mislim na samomor."

Admiral se obrne nazaj in nekaj ukaže. Njegova hči, bosa prinese čevlje, katere takoj obuje. Njegova žena mu prinese majhno usnjato aktovko. Nato pride še druga hči in vsi tri pokleknejo za njegovim hrbtom. Hčeri sta tiho jokali in spoštljivo pripogibali glavi do blazine. Admiral jim v slovo nekaj reče, nato pa z majorjem Krausom odide iz hiše. Kraus odkaže admiralu sedež poleg šoferja, sam pa sede na zadnji sedež. Šimadove oči so bile mokre, ko se je peljal proti MacArthurjevemu glavnemu stanu v Jokohami.

Šimada je bil član Tožove klike in je odstopil s Tožavim kabinetom po padcu Saipana. V januarju ga je cesar Hirohito pokaral, ko so bombe poškodovale Ise svetišče, za katero je prevzel osebno odgovornost. 20. januarja je prostovoljno odstopil kot najvišji vojni svetovalec.

Konferenca vnanjih ministrov v Londonu

Na konferenci petih vnanjih ministrov, ki se je pričela v torek v Londonu, je angleška delegacija včeraj predložila svetu vnanjih ministrov obsežno mirovno pogodbo z Italijo, danes pa bo prestavljena v ruščino in francoščino in posamezni delegati bodo pogodbo preučavali. Ministri se bodo zopet sestali jutri, v petek, dopoldne.

Včerajšnja seja je bila precej živahna, ko je francoski vnanji minister Georges Bidault zelo resno predlagal, da ministri razpravljajo o zapadni meji Nemčije, predno vnanji ministri odidejo iz Londona. Rekel je, da bo za italjansko in druge mirovne pogodbe porabljenega toliko časa, da ne bo več mogoče razpravljati o okupaciji Porenja in o internacjonalizaciji Porahrja. Rekel je, da so bile na potsdamski konferenci določene vzhodne meje Nemčije in da so zapadne meje ravno tako važne, vsled česar jih je treba čimprej določiti. Prosil je, da je saj ena seja posvečena Nemčiji, predno se vnanji ministri razidejo.

V Potsdamu je bilo dogovorjeno, da bodo Angleži sestavili mirovno pogodbo za Italijo in bo služila za podlago posvetovanja vnanjih ministrov. Izvedenci vnanjega urada so sestavljali pogodbo dva meseca in vnanji minister Ernest Bevin jo je položil na veliko zeleno mizo v veliki plesni dvorani v Lancaster House.

Tudi Združene države imajo mirovno pogodbo za Italijo in jo je državni tajnik James F. Byrnes prinesel s seboj. Kjer se obe pogodbi ne ujemate, bodo vnanji ministri o razliki razpravljali.

Francozi imajo svoje posebne zahteve do Italije, ki so dobro znane; Rusi pa imajo zopet drugačne mišljenje glede mirovne pogodbe z Italijo in še posebno zaradi Trsta.

Ko bodo razprave glede pogodbe z Italijo saj nekoliko napredovale, bodo na posvetovanje povabljene Jugoslavija, Grška, Egipt in Abesinija. — Svoj glas pri mirovni pogodbi bodo hotele tudi imeti Južna Afrika, Nova Zelandija in Avstralija, kajti njihovi vojaki so se borili z italjanskimi vojaki.

Italijo bi bilo kaj lahko raztrgati na kose, toda ima svoje prijatelje, med katerimi so tudi Amerikanci. Angleška mirovna pogodba je proti Italiji zelo popustljiva, ter njeni pogoji niso tako strogi, kot bi bili, ako bi bil Benito Mussolini še živ. Poleg tega pa je tudi Winston Churchill naklonjen Italiji, o kateri pravi, da je doprinesla svoj delež.

Na konferenci petih vnanjih ministrov bo Francija podpirala Anglijo glede bodočnosti Trsta. Anglija se poteguje, da postane Trst mednarodno pristanišče, dostopno vsem narodom. Francija bo predlagala, da Jugoslavija dobi Reko in Zadar, toda se bo najbrže pridružila Angliji, ki predlaga, da naj bo Trst mednarodno in svobodno pristanišče pod kontrolo Združenih narodov.

Kupujte Victory Bonde potom Pay-Roll Savings Plan.

OKUPACIJSKA ZONA ISTRE, TRSTA IN PRIMORSKE

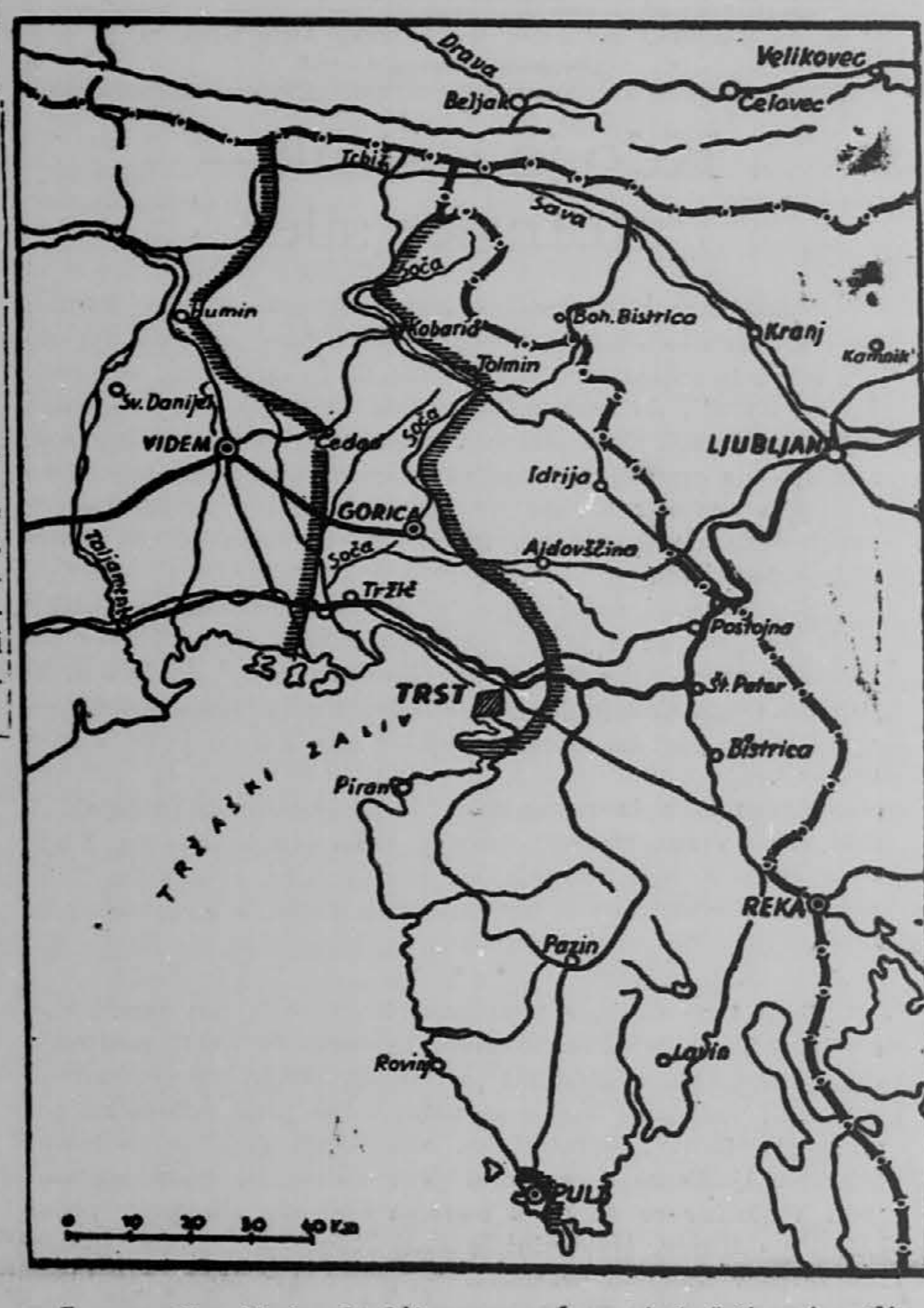

Za ozemlje, ki je obrobljeno z vodoravnimi črticami, velja uprava, ki je določena z vojaškim sporazumom med vladami Jugoslavije, Velike Britanije in Združenih držav ameriških. Po tem sporazumu se je Jugoslovanska armada morala umakniti vzhodno od naznačene zone. (Po "Borbi")

MOUNTBATTEN SPREJEL PREDAJO

Admiral Mountbatten je včeraj sprejel predajo velike japonske armade od molčečih japonskih zastopnikov ter je rekel svojim vojakom, da naj trdo in strogo postopajo z Japonci.

Adm. Mountbatten je rekel, da južna japonska armada ni bila poražena na bojiščih, toda je izrekel svarilo:

"Jako težko sprejmejo poraz. Mogoče se bodo osorno obnašali. Od mene imate vso podporo, da ž njimi trdo ravnate."

Mesto feldmaršala grofa Teraučija, ki je zbolel, je bil pri predaji general Itagaki, toda admiral Mountbatten je rekel, da hoče Teraučija osebno sprejeti, kakorhitro bo mogel hoditi ter dodal:

"Njegovo sabljo hočem iz te vojne."

Zastopniki Združenih držav, Holandske, Avstralije, Francije in Kitajske so pazili, ko so Japonci predali 85,000 vojakov v okolici Singapura in 500,000 v južni Aziji.

Pri predaji v Singapuru je admiral Mountbatten v Mestni hiši rabil 11 peres za 11 izvodov predajne pogodbe. Posebni gostje so bili osvobojeni vojni ujetniki.

Pri podpisu predaje je bil kot ameriški zastopnik navzoč general R. A. Wheeler, nadomestni poveljnik v južni Aziji.

Biddle bo sodil vojne zločince

Na včerajšnji časnikarski konferenci je predsednik Truman naznanil, da je imenoval bivšega generalnega pravdnika Francis Biddle-a za ameriškega člana pri mednarodnem sodišču, ki bo sodilo osiške vojne zločince. Za njegovega namestnika pa je predsednik imenoval sodnika Johna J. Parkerja.

TOŽOVO STANJE SE IZBOLJŠUJE

Japonska poročila iz Jokohame naznanjajo, da se je stanje generala po vbrizganju krvi tako izboljšalo, da že more sedeti v postelji. Toda pri svojem narodu je dosegel samo zaničevanje, ker se ni usmrtil. Nek Japonec je rekel: "Amerikanci naj ga odpeljejo in vstrele."

Kanadski vojaški zdravnik polkovnik Ray Gold mu je včeraj vbrizgal kri ameriškega Sgt. Johna A. Archibalda, ki ima kri B vrste, katero je Tožo potreboval.

"To sem storil," je rekel pozneje Archibald, "da bo dobil svoje, ker sem zaradi njega moral biti 21 mesecev na Novi Guneji, na Morotaju in na Filipinih."

Pri Tožu sta vedno po dve vojaški bolničarki.

General Eichelberger, poveljnik ameriške osme okupacijske armade je rekel, da je revolver, s katerim se je vstrelil general Tožo, ameriškega izdelka, ki je bil najbrž vzet kakemu ameriškemu pilotu, ki je bil ž njim vstreljen.

Eichelberger je vzel revolver in dva meča za harakiri.

Poleg Tožove postelje stoje na straži štirje ameriški vojaki, da ne bi skušal kakega novega samomora.

Ukrajina še vedno v razvalinah

Dva zastopnika Ameriške družbe za ruski relif, ki sta obiskala Rusijo, sta po povratku v Ameriko povedala, da je večina Rusije še vedno v razvalinah. David Weingard in Leo Grulivov sta sporočila, da sta obiskala premogarsko kotlino v Ukrajini in sta našla še vse v razvalinah, četudi je bila dežela osvobojena že pred dvema letoma.

Kupujte Victory Bonde po Pay-roll Saving načrtu

Pošta v Jugoslavijo

Glede pošiljatev zavitkov so postavljene naslednje določbe:

1. Eni in isti osebi v Jugoslaviji je mogoče poslati samo en zavitek na teden.

2. Zavitek ne sme biti težji kot 11 funtov; dolg 18 inčev in vse skupaj: dolžina, širina in višina ne več kot 42 inčev.

Pošiljati je mogoče samo stvari, ki se ne pokvarijo.

Dovoljena še ni zračna pošta in pošiljanje denarja.

Delavske vesti:

POROČILO IZ WASHINGTONA

Washington, D. C., 11. septembra. — Pri delavskem oddelku zvezine vlade so ravnokar izračunali, da je od konca vojne proti Japonski, vložilo nekaj nad milijon nezaposlenih delavcev zahteve za kompenzacijo proti nezaposlenosti. Tekom prvega tedna po zaključku vojne, je vlada dobila 596,458 takih zahtev, in v tednu, ki se je končal z dnem 31. avgusta je prišlo iz vseh držav nadaljnih 1,059,162 zahtev za vladino kompenzacijo radi brezdelja. — Med temi zahtevami dosedaj še niso vpošteti začasni vladini vslužbenci, ki so bili zaposleni v raznih začasnih uradih, katere je vuada ustanovila za dobo svetovne vojne. Tudi začasni delavci ki so bili zaposleni v vladinih ladjedelnicah, v katerih se je prenehalo z delom, niso v pošteti v imenovanem številu.

Vlada tudi naznanja, da je od dneva, ko se je vojna proti Japonski končala, 2,100,000 delavcev izgubilo delo. Vsi ti delavci so bili zaposleni pri raznih podjetjih, katera so imela pogodbe z vlado za izdelovanje in nabavo raznega za vojno potrebnega blaga. Istočasno so pa oblasti poskrbele za to, da je že 679,000 delavcev zopet dobilo delo.

Stavka v Hollywoodu

Nadalje se poroča, da štrajka v Hollywoodu, Calif., 7000 vslužbencev tamošjih podjetih premičnih slik. Ti vslužbenci so zaposleni pri izdelovanju fotografičnih kino posnetkov. V državi Indiani štrajka 6500 delavcev, ki so vslužbeni v raznih tovarnah.—V Des Moines, Iowa, štrajka 1700 delavcev v tamošnjih klavnicah. V Newarku, N. J., je pričelo štrajkati 1500 tkalcev v 58th tkalnicah. V Charlestonu, W. Va., štrajka 1700 vslužbencev tamošnje United Fuel Gas Co., in Hoffman Beverage Co.

Razmotrivanje o usodi bolgarske kraljeve rodbine

Zofija. — ONA. — Z zračno pošto. — Ko je maršal Tito ostro obtožil jugoslovansko kraljevsko dinastijo, so se začele na Bolgarskem razprave o usodi tukajšnje kraljevske hiše.

Bolgarska dinastija je ostala čisto neopažena v ozadju, odkar je kralj Boris umrl na tajnosten način leta 1943. Ko se je domovinska fronta polastila oblasti, so bili regenti že pripravljeni in so takoj nastopili. Tako je bila na videz ohranjena fasada kraljevine, toda to je tudi vse.

Kraljica Giovana, vdova kraalja Borisa in hčerka italijanskega kralja, ne stanuje v zaprašeni mestni palači, pred katero stoji zdaj velik spomenik komunista Jurija Dimitrova. Nastanila se v veliki palači 50 sob, ki se nahaja 22 km od Zofije. Tam živi z mladim kraljem Simeonom — kateremu je 8 let — in njegovo sestro, 11 letno princezinjo Marijo Luizo.

Kraljevska rodbina se le malo in redko pokaže v javnosti. Žalovanje za umrlim soprogom in politična modrost nasvetujeta 38-letni kraljici da se omejuje na obiskovanje cerkva in samostanov.

Večina bolgarskega naroda je čisto brezbrižna napram kraljevski hiši, le premožnejši krogi nekoliko računajo na to, da bo povratek dinastije na prestol oživel staro tradicionalno življenje.

V obeh svetovnihh vojnah je imela koburška dinastija smolo in je stavila na napačnega konja. Preprosti narod, ki je zelo ljubil kralja Borisa, je vendar nesposoben, da pozabi te usodepolne zmote svojih kraljev.

Komunistični krogi so bili dozdaj zelo previdni in taktni v vseh razmotrivanjih glede bodočnosti kraljevine — republikanske težnje so osobito žive le med agrarci, v delu častniškega zbora armade, ter v nekaterih krogih intelektualcev in med delavstvom.

Mnogo komunistov je naziranja, da so zamudili važno priliko, ko so prevzeli oblast z domovinsko fronto, ker bi bili mogli takrat brez nadalnjega pregnati vso kraljevo rodbino. Drugi pa tem trditvam ugovarjajo in trde, da bi bil ves pokret v tem slučaju kompromitiran ter bi bil zašel v največje težave.

Odločni nastop maršala Tita proti monarhiji v Jugoslaviji bo nedvomno povzročil, da bo vprašanje čraljevine prišlo bo vprašanje kraljevine prišlo mentu, ki se ima sestati še letos in ki bo vsekakor pretežno republikanskega mišljenja.

Stimson bo odstopil

Vojni tajnik Henry Stimson je včeraj naznanil, da namerava v kratkem odstopiti.

Po konferenci s predsednikom Trumanom je na vprašanje nekega časnikarja kratko rekel: "To ne more vedno tako biti." Nato pa je rekel, da je boljše, če vpraša predsednika.

Ko mu je časnikar povedal, da je na isto vprašanje Truman odgovoril, da mora odgovor priti od Stimsona, se je Stimson nasmejal in rekel:

"Well, potem pa mislim, da mu moram reči, da naj vam pove."

"Glas Naroda"
("VOICE OF THE PEOPLE")

Owned and Published by Slovenic Publishing Company, (A Corporation)
Frank Sakser, President; Ignac Hude, Treasurer; Joseph Lupsha, Sec.
Place of business of the corporation and addresses of above officers:
216 WEST 18th STREET, NEW YORK 11, N. Y.

:: 52nd YEAR ::

"Glas Naroda" is issued every day except Saturdays, Sundays and Holidays.

Subscription Yearly $7. Advertisement on Agreement.

ZA CELO LETO VELJA LIST ZA ZDRUŽENE DRŽAVE IN KANADO: $7.—; ZA POL LETA —$3.50; ZA ČETRT LETA $2.—.
ZA JUGOSLAVIJO — $8.— LETNO; $4.— ZA POL LETA

"Glas Naroda" izhaja vsaki dan izvzemši soboto, nedelj in praznikov.
"GLAS NARODA," 216 WEST 18th STREET, NEW YORK 11, N. Y.
Telephone: CHelsea 3—1242

Kdo je lastnik -- atomske sile?

Znanstveniki so končno izumili atomsko bombo; izumili so osnovno silo vesolja, oziroma silo, katera povzroči, da raste trava in drugo rastlinje, in silo, ki je tako jaka, da večkrat povzroči, da se poedine zvezde in sonca razstrele tako, da njihovi mali deli odlete v neskončno in brezmejno vsemirje; — s pomočjo te sile so naši letalci spremenili veliko japonsko mesto v elementarno zmes prvotnih svetov, kjer je vsako življenje popolnoma izključeno, in temu se vse človeštvo čudom čudi.

Znanstveniki sedaj resno svare vse prebivalstvo "naše" male zemljice, da se jim je posrečilo odkriti silo, s katere pomočjo je prav lahko vničiti vse človeštvo, in — da človek, ki je višek vsega stvarjenja, ker je ustvarjen po božji podobi, — sedaj lahko postane žrtev razdejalne sile, katero je on sam— ustvaril.

Ravno taka in ravno tako resna svarila so prihajala v svet, ko so znanstveniki izumili razstreljivo imenom TNT, toda njihova prorokovanja se nikdar niso vresničila, kajti velik del človeštva še vedno živi in se muči za svoj vsakdanji kruh.

• • •

Radi tega nastane vprašanje, kdo se je posluževal razstreljiva TNT in nitro-glicerina, in kedo se sedaj poslužuje atomskih bomb, z katerimi je mogoče vničiti vse človeštvo? Navadni, vsakdanji ljudje se tega izuma prav gotovo ne poslužujejo, kajti zadovoljni so, ako imajo delo in zaslužek. Te vrste ljudje se tega izuma prav gotovo ne bodo posluževali. Vsekakor so se pa z izumom atomske sile prav resno bavili — Hitler, Mussolini in tudi Hirohito, oziroma ljudje, katere je v njihovih deželah vse prebivalstvo spoštovalo, kajti znano je, da je to spoštovanje bilo tako dalekosežno, da so nekatere velike tvrdke v naši deželi denarno podprle Mussolinijevo kampanjo v Afriki in da so tudi velika petrolejska in druga podjetja v naši deželi v svrho velikih dobičkov pošiljala gazolin in staro železje na Japonsko, — železje z čegar pomočjo je bilo neštevilno naših lastnih mladih vojakov ranjenih in ubitih. — Znano je tudi, da so angleška, francoska in ameriška velika podjetja podpirala Hitlerja in njegovega sodruga, generala Franco z vsakovrstnimi vojnimi potrebščinami. — To so toraj oni ljudje, kateri so se posluževali izumov TNT in drugih razdejalnih sil, katerih glavni namen je vničevati in vničiti človeštvo. To so oni isti ljudje, kateri skupno z raznimi lastniki časopisja ter drugimi profitirji delujejo na to, da pride kmalo do tretje svetovne vojne proti Rusiji, kjer se bodo lahko posluževali atomskih bomb.

Kako je temu odpomoči, ni znano; toda nekateri ljudje so mnenja, da navadni ljudje, katere podjetništvo potrebuje za svoje vojske in vojne, medtem, ko podjetniki ostanejo doma in delajo dobičke, — lahko potom volitev spremene svoje vlade, kajti le na ta način bode mogoče atomsko sile porabiti v koristne svrhe.

BRZOJAVKA BYRNESU

Združeni odbor južnoslovanskih Amerikancev je dne 10. septembra t. l. poslal sledečo brzojavko tajniku James F. Byrnes-u, predstavniku Združenih Držav v London, kjer se vrši posvetovanje tajnikov zunanjih uradov Amerike, Rusije, Velike Britanije, Francije in Kitajske

"Predstavljajoč veliko večino približno milijon Amerikancev jugoslovanskega porekla in željni iz stališča Združenih Držav in Jugoslavije, da pravica in intelligentno državništvo končno premaga v vprašanju Trsta in ozemlja Istre in Slovenskega Primorja, si naš odbor dovoljuje Vas prositi, da Združene Države podprejo jugoslovanske zahteve za preureditev jugoslovansko-italijanske meje.

"Prosimo Vas in Vaše pomočnike, da prečitate brošuro "Trieste", katero je napisal Profesor A. J. P. Taylor iz Oxforda, izdal pa Jugoslovanski informacijski urad v Londonu. Brošura Vam je bila ali pa bo, na razpolago. To je objektivna, dobro premišljena in zelo pravična razprava, ki zasluži Vaše pažnje. Njena razlaganja izvirajo iz želja po miru in pravici in gospodarskem napredku vse okolice Trsta, v katerem je vključena ne samo Jugoslavija ampak tudi druge dežele na jugu srednje Evrope.

"želimo poudariti, da se naš Odbor popolnoma strinja z Taylor-ovo tezo za pravilno rešitev vprašanja Trsta in da smatramo za zelo važno, da se Vi in Vaši pomočniki spoznate z njo.

"Z najboljšimi željami za uspešno konferencijo, ostajamo z velepoštovanjem."

Zlatko Baloković,
predsednik.

Kupujte Victory Bonde potom Pay-Roll Savings Plan

IZ URADA SLOVENSKO-AMERIŠKEGA NARODNEGA SVETA—CHICAGO

Zločinsko delovanje škofa Rožmana

Poročilo Državne komisije za ugotovitev zločinov okupatorja in njegovih pomagačev.

BELGRAD, 17. julija. — Na podlagi gradiva, najdenega v italijanskih arhivih in v slovenskem tisku, ki potrjujejo pravilnost odloka o obsojanju zločinov, katere je izvršil okupator in njegovi domači pomagači, katerega je zbrala komisija federalne Slovenije za ugotovitev zločinov okupatorja in njegovih pomagačev, št. 3580 z dne 1. julija 1945, je državna komisija ugotovila sledeče:

Dr. Gregor Rožman je kot škof ljubljanske škofije za časa vojne odprto zavzemal stališče podpirati italijanski okupatorski fašizem, potem (po kapitulaciji Italije) pa Nemce. V ta namen je večkrat javno stopal pred svoje vernike in jih pozival, da se borijo v edinicah izdajalca generala Leona Rupnika proti slovenskemu narodu, ki se je dvignil z borbo proti okupatorju. Posebno napadalno je dr. Rožman nastopal po času nemške okupacije Ljubljane. poskušajoč kot škof zlorabiti pobožne vernike in duhovščino, da se aktivno borijo ob strani sovražnika proti svojemu narodu in prelivajo bratsko kri. To je razvidno zlasti iz njegovih sledečih zločinskih aktivnosti:

1.) Na podlagi spomenice ('pro — memori") izdane 17. februarja 1942, ki je bila najdena v arhivu italijanskega škofijskega komisarja za ljubljansko provinco, so Italijani napeli vse sile, da dosežejo razcep in razkol v slovenski osvobodilni fronti. Trdili so, da je treba ustanoviti v vrstah osvobodilne fronte neke vrste odbor za borbo proti sami osvobodilni fronti, ki naj bi tolmačil italijanskim oblastem želje prebivalstva ter da bi obenem to bil najboljši način za vladanje okupirane zone in za uničevanje partizanov, ki delajo italijanski vojski preglavice in težke izgube. Nadalje je v tej listini dosledno rečeno:

"Sinoči — — — na neki seji pri škofu, koje namen je bil ustanoviti neke vrste odbor — — — so se v Ljubljani zbrali člani različnih bivših strank. Škof prevzema vodstvo tega odbora."

Na forumu (konferenci) so bili potrjeni nekateri pogoji, katere se postavljajo italijanskim oblastem kot pogoji za sodelovanje. Pod točko c) teh pogojev si želijo dobiti dovoljenje za neposredno borbo proti slovenskim partizanom, kajti okupatorska oblast se smatra za nevešč in nesposobno (za tako borbo). Na isti način je bilo na tej konferenci zaključeno, da se "prijavljajo b a n d e italijanskim komandam." Na ta način je škof Rožman aktivno pomagal italijanskemu fašizmu.

2.) Po poročilu italijanskega komisarja za varnostno policijo v Črnomlju z dne 16. marca 1942, se je ta izdajalska borba že pričela. Na ozemlju "... se sedaj bori bela garda, ki jo tvorijo v glavnem bivši člani organizacije 'Slovenski fantje in dekleta'."

"Temu združenju (beli gardi)", — pravi komisar, "je na čelu ljubljanski škof ter bivši ban Natlačen."

Da bi oblasti ne bile napačno informirane ter da bi ne smatrale to "belo gardo" za sovražno zarotni organizem naperjen proti Italijanom, je komandantura posadnih čet dne 27. marca 1942, pod podpisom generalštabnega polkovnika De Martina, načelnika štaba pehotne divizije 'Isonzo', izdala pravomočni razpis štev. 08-1,064, v katerem je rečeno: "Prosi se, da izročite ... kolikor se tiče te organizacije (bele garde), organa katoliške stranke, protikomunistične, da ona ... presoja vsa teroristična dejanja ter stremi, da umiri sredino z ozira na kritično stanje, katerega so povzročili komunistični partizani".— Z drugimi besedami povedano, škofova in Rupnikova bela garda je za italijanske okupatorje nova zavezna vojska.

3.) Za najznačilnejši dokaz škofovega izdajstva pa služi njegovo "Pastirsko pismo o nejoboljšanju brezbožnega komunizma" z dne 30. novembra 1943. V njem je ostro napadel ZSSR in vso narodno osvobodilno borbo, predstavljajoč svoje izdajstvo kot versko vprašanje ter zapisal: "Naša borba je versko vprašanje". Izdajalski škof je hotel postaviti slovenski narod v službo okupatorja, postavljajoč ga pred dilemo: Katoličan ali komunist. Za svoj namen je odprto izrazil v geslu: "Vsi kot eden — v boj!" ter tako pozival vse katoličane v borbo proti vstaji slovenskega naroda.

Na ta način je škof Rožman zlorabil svojo visoko cerkveno pozicijo, da bi nudil polno moralno in oboroženo pomoč sovražniku ter je tako postal velik izdajalec, narodni sovražnik in vojni zločinec.

4.) To svojo borbo proti narodu je škof Rožman organiziral po gotovih duhovnikih tudi izven svoje škofije. Tako je Rožman 12. marca 1944. zapeljal drja. Albina Tkavca, kaplana iz Pregarja, dasi Tkavec ni spadal v njegovo škofijo, rekoč mu, da se je treba boriti proti narodni vstaji v Sloveniji, in ga je pripeljal v zvezo z izdajalcem Rupnikom z izgovorom, da je narodno osvobodilno gibanje protiversko. In tako ga je zapeljal, po lastnem priznanju drja. Tkavca, v aktivno borbo proti lastnemu narodu.

5.) Po Božiču 1944 je dr. Rožman razposlal "Božično pismo domobrancem", v katerem je klical božji blagoslov na izrodke, ki se borijo v nemških uniformah, to je — na domobrance — ter jih pozivljal, da se še nadalje borijo na strani sovražnika.

Posebno pažnjo je dr. Rožman posvetil domobrancem, da jih ohrabri in jim olajša težko vest, ker so nemški najemniki, nagovarjajoč jih, da se na to ni treba ozirati. To pismo, zaeno s poslanico glavnega domobranskega inspektorja generala Leona Rupnika, je bilo priobčeno dne 28. decembra 1944 v številkii 11 lista "Slovensko domobranstvo".

6.) Dr. Rožman je še celo 30. januarja 1945 v Ljubljani v družbi vojnega zločinca, generala SS-čet in policije Obergruppenfuhrerja R o s e n e r j a, bivšega voditelja SS-čet in policije za VIII. nemško vojaško oblast, tega zverinskega ubijalca tisočev slovenskih talcev, prisostvoval pri defiliranju nanovozapriseženih d o m obrancev, odetih v nemške uniforme in najetih za borbo proti slovenskemu narodu in njegovim zaveznikom.

S tem je dr. Rožman še enkrat pokazal svojo odločno namero, da manifestira svojo voljo in poloi svojo škofovsko avtoriteto v borbo za fašizem proti narodom Jugoslavije, njihovi narodni osvobodilni vojski in njihovim zaveznikom in to celo ob času, ko je največji del jugoslovanskega področja bil že osvobojen in ko je Nemčija že sama izdihavala, neodklanjajoč niti javno nastopati in se slikati v časopisih rama ob rami z zloglasnim SS-ovcem Rosenerjem, ki je cela leta vprizarjal teror nad slovenskim prebivalstvom in podpisal številne proglase o streljanju slovenskih talcev.

Zavedajoč se vseh teh zločinov proti svojemu narodu, je škof dr. Gregor Rožman pobegnil iz Ljubljane skupaj s sovražnikom.

Na podlagi vsega tega državna komisija ugotavlja, da je škof dr. Gregor Rožman aktivno pomagal okupatorju, razdvojeval in organiziral gotove Slovence za bratomorno vojno proti lastnemu narodu ter je tako kot vojni zločinec sokriv vrsto masovnih ubojstev, ropanja, požiganja in drugih zločinskih činov, katere so izvršili Rupnikovi "domobranci" in slovenska "Bela garda".

V Belgradu,
11. junija 1945.
D. št. 1791|45

Državna komisija za ugotovljenje zločinov okupatorja in njegovih pomagačev

Prdsednik komisije
Dr. Nedeljkovič, s. r.
profesor univerze.
Dr. Milan Bartoš, s. r.
profesor univerze.

O madžarskem provizoričnem parlamentu

Budimpešta, 6. septembra— ONA. — Provizorični madžarski parlamenat, ki je imel včeraj svojo prvo sejo, se je lotil danes nalog da uvede nekaj zakonov, ki bodo ustalili razmere. Najvažnejša zadeva na razpravi bo novi volilni zakon na podlagi splošnega in svobodnega glasovanja.

Ministerski predsednik je v svojem nagovoru poudarjal, da je potrebno, da narodna skupščina ne postane bojišče političnih nasprotnikov, temveč kraj, kjer bosta vladala sloga in delo.

Vsled tega je zelo verjetno, da bodo predlogi vlade sprejeti brez opozicije. Ta narodna skupščina, ki šteje 498 članov, je najbrže bolj resnična prestavnica madžarskega naroda kot vsi prejšnji parlamenti. Tu ni več preobteženosti z aristokratičnimi naslovi. — Vsega skupaj je med njimi 11 žena in 75 članov, ki so obiskovali vseučilišča. — Preko polovice skupščine sestavljajo mali posestniki in delavci. — Komunisti imajo 129 sedežev, mali posestniki pa 121. Socialnih demokratov je 95. Narodna kmečka stranka ima 41 članov, potem pridejo demokrati srednjega stanu, katerih je 21. Poleg tega je še 32 neodvisnih in 59 predstavnikov poslovnih unij.

Harmonija in sloga je prevladala v zbornici in na hodnikih. Najbrže bo malo ognja na tem prvem zasedanju nove madžarske narodne skupščine, ki se je zbrala v historičnem poslopju parlamenta stare madžarske kraljevine.

RAZGLEDNIK

OB JEZERU ERIE

Nadaljevanje . . .

Tekom vojne leta 1812 so vladali ob jezeru Erie najbolj vznemirljivi in burni časi zgodovine tega jezera, kajti tedaj je naš poveljnik, imenom Perry, kolikortoli popravil spomine na bivšo prepodajo mesta Detroit.

Prve naselbine so evropski priseljenci ustanovili ob obalah jezera Erie koncem osemnajstega in pričetkom devetnajstega stoljetja, toda pravo obrtno in trgovinsko priseljevanje ob obalah tega jezara, se je pričelo šele potem, ko je bil znani Erijski kanal dogotovljen. Buffalo je postalo dokaj veliko mesto tekom prvega leta po otvoritvi omenjenega kanala ali prekopa in vpljiv tega prekopa se je kmalo pojavil ob vsem jezeru ter je segal vse do jezer Huron in Superior. Neki Elkanah Watson iz Plymoutha, Mass., se je leta 1789 preselil v Albany, N. Y., in tam je skoraj takoj uvidel, da bi bilo velike koristi za razvoj dežele, ako bi se skrbelo za to, da se zgradi prekop, ki bi vezal reko Hudson z velikimi severnimi jezeri. V tem pogledu ga je podpiral tudi neki De Witt Clinton.

Od leta 1825 nadalje, se je južno obrežje, oziroma obrežne pokrajine jezera, dokaj hitro spremenilo v poljedelske in obrtne naselbine, dočim je istodobno plovitba na jezeru i redno hitro napredovala ter je kmalo prekosila vsa tozadevna pričakovanja. — Baš predno se je pričela državljanska vojna, pričeli so prihajati v te naselbine prvi tovori železne rude iz severnega dela države Michigan, in z tem je bila bodočnost omenjenih pokrajin zagotovljena. Ker je bilo v bližini tudi premoga v izobilju na razpolago, se je število tovarn ob jezeru izredno hitro množilo in sicer vse od mesta Buffalo, N. Y., do mesta Toledo v državi Ohio. Vsa ta podjetja so se tekom ravnokar zaključene d r u g e svetovne vojne, izredno pomnožila.

Zgraditev prekopa Erie in kasneje tudi prekopa Welland, pa ni mnogo vpljivala na severno, oziroma kanadsko obrežje jezera Erie in tamošna naselja se niso hitro spremenila v vasi in mesteca; sploh — na kanadski strani jezera se ni ustanovilo in zgradilo ničesar, kar bi se zamoglo primerjati z obrtnimi središči, katera so nastala na ameriški strani jezera. Angleški obiskovalci in potniki so vedno primerjali oba obrežja, in so se dokaj jezili radi velikanske razlike. — Toda kljub vsemu temu, je mnogo ljudi, kateri bi raje živeli, recimo v Port Burwell, Ontario, kakor pa v Clevelandu ali pa v Buffalo v Zjedinjenih državah, in prav gotovo raje, kakor pa v mestu Detroit, Mich.

Severni ali kanadski breg jezera Erie je mnogo trpel radi brezobzirnega uničevanja tamošnjih pragozdov, katere so poleg tega vničevali tudi vsakoletni gozdni požari. Toda kanadski državni gozdarski oddelek je že davno poskrbel za to, da se je tamkaj pričelo zopetno pogozdovanje, kajti kanad. gospodarski oddelek tamošnje vlade je tako izborno upravljan, da bi se naši tozadevni uradi tamkaj lahko mnogo naučili.

Z ozirom na pokrajine ob jezeru Erie, se nikakor ne sme prezreti velike in raznovrstne vinograde, kajti ob jezeru se prideluje raznovrstno grozdje že iz leta 1824 nadalje, dasiravno se je tamkaj pravo vinogradarstvo pričelo šele leta 1890. Velikanske količine tam pridelanega grozdja se sicer umetnim potom pokvari na ta način, da izdelujejo iz njega znani "grape juice", oziroma nezavreto vino, katero je za Evropejce brez vsake vrednosti. Pravo vino je oboževal tudi naš slavni pesnik, Henry W. Longfellow v svojih slavospevih grozdju imenom Catawba.

SEDAJ LAHKO DOBITE
LASTNOROČNO PODPISANI KNJIGI
pisatelja Louis Adamič-a
ZA CENO $2.50 ZA ZVEZEK

"Two Way Passage"

V tej knjigi, ki je zbudila pozornost vsega ameriškega naroda, daje pisatelj nasvet, kako bi bilo mogoče po sedanji vojni pomagati evropskim narodom. Iz vseh evropskih držav, tudi iz Jugoslavije, so prišli naseljenci v Ameriko in pomagali postaviti najbolj napredno in najbogatejšo državo na svetu. Sedaj je prišel čas, da Združene države pomagajo narodom, ki so jim pomagali do njihovega sijaja in moči. Pot na dve strani — kakor bi se mogel naslov knjige prestaviti iz angleščine — je jako zanimiva knjiga in jo priporočamo vsakemu, ki razume angleško.

"What's Your Name"

"Človeški odgovori na vprašanje, ki se tiče sreče milijonov . . Čitanje te knjige je bogato plačano." — — Tako se je izrazil veliki ameriški dnevnik o tej knjigi.

Pri naročbi se poslužite naslednjega kupona

Pošiljam Money Order za $..... za lastnoročno podpisano(i) knjigo(i):

.....

.....

Moje ime .....

Št., ulica ali Box št. .....

Mesto in država .....

"Glas Naroda"
216 W. 18th STREET NEW YORK 11, N. Y.

Dopisov brez podpisa in osebnosti ne priobčujemo. Dopisi za četrtkovo številko naj bodo v našem uradu najkasneje v sredo zjutraj.

Vesti iz slovenskih naselbin

Dopisi so nam vedno dobrodošli, ker zanimajo vse naše čitatelje in se ž njimi naši rojaki takorekoč med seboj pogovarjajo.

ZAHVALA DOBRIM LJUDEM

Barberton, O. — Slovenski dan, ki se je vršil v avgustu v prid stare domovine, je bil popoln uspeh v vseh ozirih. V imenu odbora SANS-ove Podružnice št. 5- se iskreno lepo zahvalim povabljenim gostom in vsemu dobremu ljudstvu, ki se je udeležilo tega piknika. Hvaležni smo govornikoma Dr. F. Kernu in advokatu L. Kushlanu za iskrene in resnične besede, zahvalimo se vsem zunanjim posetnikom iz Clevelanda iz Sharon, Pa., iz New Philadelphia, O. in vsem iz barbertonske okolice. Čisti dobiček te prireditve je bil $402. Posebni darovi na pikniku so bili 37.00. Darovali so: Mr. and Mrs. Anton Osaben $10; Mr. J. Okoren $5.00 iz Clevelanda; Mr. J. Pollock $5.00 tudi iz Clevelanda; Mr. and Mrs. Fr. Steiner $5.00; Mrs. Lovrenc Frank $5.00; Mr. and Mrs. Andrej železnik $5.00; Mr. J. Vadnal $2.00. Od prireditve Slovenskega dne je skupnega dobička $439.00. Že prej so dobri ljudje dali za SANS-ovo pomožno akcijo in za članarino $163.00, tako smo poslali na SANS-ov urad v Chicago julija in avgusta skupaj $602,00. Kar se bo kupilo za stari kraj, bodo naši ljudje doma zelo hvaležni.

V imenu ljudi v domovini, se zahvaljuje odbor vsem delavcem na pikniku, in vsem ki so prispevali jestvine, pijačo in drugo, vsem, ki so se potrudili, da so ljudi pripeljali na prostor in domov. Vsi skupaj smo se zavedali, da smo prispevali delo in denar za naše lačne in preganjane borce v naši lepi stari domovini, katero je hotel popolnoma uničiti Nemec, Italijan in Madžar, zraven ter pa še domači izdajalci, ki so se imenovali domobranci, seveda, svoj dom so branili, sosedovega so pa izdajali. Sedaj pa, ko je prišla pravična sodba na nje, pa ječe in beže kot podgane. Jugoslovanski patriotje so jih imenovali švabobranci. Švabe so branili namesto svojih. Toraj Nemci in Italijani so prišli k nam požigat, krast, morit in zastrupljat nedolžne ljudi. Pa to ni nič, za ene sorte baže ljudi v Ameriki, kjer so jim drugi preskrbeli varno zavetje, polne sklede in pri tem pozabljajo, kaj je njih sveta dolžnost. Pošten, resnisoljuben človek. ki vse to vidi in sliši, se mu želodec obrača vsled nejevolje in jeze, nad tako sebičnim in hudobnim narodom, kakor se eni skazujejo po Ameriki. Ljudje, ki bi morali učiti in skazovati usmiljenje, so slabši kod zveri.

Nerazsodni, sebični ljudje požirajo to sovraštvo v svoje duše in ne pomagajo nobenemu. S tem in takim ravnanjem že pripravljajo tla, tretji svetovni vojni. Tako se dela po Ameriki. V nekaterih duhovnikovih očeh, so taki ljude, ki so še ostali dobri in ki radi pomagajo svojemu bližnjemu, ki je v potrebi, največji trn v peti. Hvala Bogu, da je nekaj duhovnikov ttukaj po Ameriki in v stari domovini, ki se trudijo in mi znjimi vred za dobrobit človeštva. Ne pozabite, ljudje, da so nam pripravili dobro, varno in ugodno življenje Washingtonovi borci, ravno taki, kakor so sedaj Partizani in Rusi. Takrat so Washingtonoo vovkjso imenovali ravno tako z grdimi priimki, kakor imenujejo sedaj Partizane in Ruse. Vse so jim rekli Angleži in slabi domačini. Ni se lahko upirati veliki premoči, ampak zelo potrebno za obstanek življenja. Neprijatelji Rusov in Partizanov hočejo sedaj, da naj Rusi in Partizani odpuste vsem, da ne bo več klanja in morije, sedaj ko je vojna končana. Tako sebično mislijo vsi zapeljenci. Takim ljudem se ni smililo milijone drugih, ki so v groznih mukah umirali za svobodo vseh narodov. Toraj 21 miljonov Rusov, tisoče Poljakov, tisoče in tisoče Jugoslovanov, Čehov, Francozov, Norvežanv, Belgijcev, Slovakov skoro pol miljona Američanov, pa vse te množice ljudi, niso ganile teh, po Ameriki zapeljanih ljudi. Samo in samo domobranci in ubežniki se jim smilijo, ki, tako pravijo jih je 2 tisoč, ki so prav za prav še živi, pa bodo kmalu šli po svoje zasluženo plačilo s preganjalci vred.

Toraj po glavah nespametnih ljudi se vrti želja, da bi morali Rusi in Partizani odpustiti. Jaz sem pa tacih misli: Kadar jim bo odpustila Amerika, pa naj je Rus in Partizan. Ampak, Stric Sam nima tega v glavi. On je zelo dober, pa bo ravno tako dobro plačal svoje mrtve in pohabljene vojake. To jasno kaže, ker še vedno lovi, po drugih deželah morilce in preganjalce vseh ljudi. Kaj se pa vrti po nekaterih slovenskih sebičnih glavah, pa nima nobene veljave. To so ponajveč koristolovci in grdi sebičneži. Ti vsi so krivi vojne, ker enako delajo kod njih vredni bratje Nemec, Italijan in Madžar. To je, zgodovinska resnica, ki je ne more ovreči noben psovač.

Mrs. Jenne Okolish, blagajničarka SANS-ove Podružnice št. 51 Barberton, Ohio.

TISKARSKI ŠKRAT

S. S. Pittsburgh, Pa. — "Škrat je imel prst vmes", kakor navadno pravijo časnikarji.

Jaz sem dal dopis, kateri je izšel dne 7. t. m. v "Gl. Naroda". — Notri stoji med drugim zapisano: "In mi je Jože poveda, kadar so narveč svinčenke okrog njegove glave brnele in mu je gotova smrt pretila, i t. d. Dočim bi moralo stati; "In mi je Jože povedal, da mu je en fant vrnivši se iz vojske pravil, da kadar so narveč svinčeke okrog njegove glave brnele in mu je gotova smrt pretila, takrat da mu je prišel na misel naš "White Eagle Restaurant".

Tukaj se obenem lepo zahvaljujem Mr. Franku Gregorin na objavi pet pisem v tem listu od svojega sina Sgt. Frankia.

V petem pismu sem videl, da je bil moj brat Ivan Skube vjetnik v Nemčiji in sicer 50 klm. od Gmunda. — Oh, uboga naša Mati Slovenija, črez kako grozno Golgoto je morala it zadnjih par let!!! — naš brat Hrvat pravi: "svaka sila do vremena". — Pozdrav —

Nick Skube.

NOV GROB NA ZAPADU

Rock Springs, Wyo. — Dne 24. avg. je tukaj umrl John Anzelc, star 59 let, doma iz št. Vida pri Logatcu in v Ameriki 35 let. žena mu je umrla prošlega februarja. Zapušča svaka, nečakinjo in štiri nečake.

PRIČETEK SLOVENSKE S. N. DOMA V CLEVELANDU

Cleveland, O. — S tekočo sezijo stopa Slovenska šola S. N. Doma v 28-leto nepretrganega pouka slovenskega jezika. Precej lepo število slovenske mladine se je v minulih 21. letih poslužilo prilike priučenja slovenskega jezika. Lahko bi se jih pa še dosti več, ker šola je bila namenjena za vse Slovence, kogar znanje kaj zanima. to se je od leta do leta vedno poudarjalo. Ampak v primeri s tem, da je v Clevelandu tisoče slovenskih otrok, se Slovenske šole S. N. Doma posluži le malenkosten odstotek. Vzrok je: brezbrižnost. V Slovenski šoli SND se nudi pouk slovenskega jezika, petja in dramatične umetnosti popolnoma brezplačno za vse učence. Vse stroške, ki nastanejo z vzdržavanjem šole krijejo letne šolske priredbe, društva in nekateri posamezniki s prostovoljnimi darovi. Kar se pričakuje od strani slovenske javnosti je samo nekaj dobre volje in zanimanja za to neprecenljivo narodno ustanovo, katere veliki pomen boste spoznali šele, ako ta izgine.

Stariši, ki imate še otroke šolske starosti in želite, da bi bili vaši otroci nadpovprečno izobraženi v znanju slovenskega jezika, pošljite jih letos h pouku v Slovensko šolo S. N. Doma. Ako Slovenska šola preneha s poukom slovenskega jezika, bodo k malu za njo utihnila tudi naša pevska društva in dramske priredbe bodo postale dokaj redke, ker kmalu ne bo več ljudi za na oder, pa tudi ne za avdijenco, vsaj za slovenske priredbe ne.

V soboto 15. septembra ob 10 uri dopoldne se prične vpisovanje otrok v Slovensko šolo S. N. Doma v dvorani štev. 2., vhod na 6417 St. Clair Avenue. V šolo se sprejema dečke in deklice od 9 do 16 leta starosti, ne glede kje kdo živi. Vsakdo se lahko priglasi za šolo iz širnega Clevelanda ali predmestja. Vsi ste dobrodošli! Slovenska šola S. N Doma bo vodena pod spretnim vodstvom učiteljice Mrs. Antoinette Simčič, ki bo poučavala vse razrede šole. Zadovoljni boste z uspehi, ki jih bodo vaši otroci dosegli v Slovenski šoli S. N. Doma.

Za Prosvetni klub S. N. Doma,—*Erazem Gorshe,* tajnik.

NOVI GROBOVI V CLEVELANDU

Pri delu zadet od srčne kapi, kateri je čez nekaj minut podlegel, Anton Žagar st., star 53 let. Tukaj je bival 37 let. Zapuška sina Antona ml., in dve hčeri Mrs. Mary Rubich v Ontario, Canada, in Mrs. Veronica Kordes, v Willoughby, Ohio, ter nekaj sorodnikov.

31 avgusta je umrl John Janežič, star 53 let. Doma je bil iz Gorenjega jezera pri Ložu, odkoder je prišel sem pred 35 leti. Delal je pri Willard Storage Battery Co. 30 let. žena Josephine mu je umrla pred tremi leti in pol. Tukaj zapušča sina Johna, vnukinjo, in sestro Mrs. Mary Mahne, v starem kraju pa dve sestri in enega brata.

Po kratki in mučni bolezni je preminil v Glenville bolnišnici dobro poznaniti Valetin Blasko, star 68 let. Bil je vdovec. Soproga Viktorija je umrla leta 1942. V Ameriki se je nahajal 34 let. Tukaj zapušča dve hčeri Mrs. Mary Pike in Mrs. Paula Kuchling, ki biva v Mentor, O., vnuka Louisa in vnukinjo Mary Lou, brata Henry, v Euclidu in več sorodnikov. Doma je bil iz sv. Lovrenca pri Lokavcu, kjer zapuška nekaj sorodnikov.

SLOVENSKE NOVOSTI

ROJAK OROPAN

West Middlesex, Pa. — Ponoči dne 27. avg. so štirje roparji skoraj do golega izropali družino Joe Godina, ki vodi gostilno v bližini vojaškega taborišča med Sharonom in Greenvillem. Čakali so, dokler niso šli iz gostilne zadnji gostje, nato pa zvezali oba zakonca in natakarja in pričeli prazniti gostilno. Pobrali so vso pijačo in jestvine in čes tisoč dolarjev gotovine. Vsa škoda znaša do $7.000.

•

IZ JUŽNE AMERIKE

Buenos Aires, Argent. — V Villa Logano je 10. jun. umrl Franc Jarc, star 45 let in doma iz Doljnjega Globodola pri Mirni peči na Dolenjskem, odkoder je prišel v Argentino leta 1927. Po poklicu je bil zidar in dalj časa bolehal za revmo. V Argentini zapušča ženo, sina in hčerko, v Kanadi sestro, por. Kolenc, v starem kraju pa očeta in brata.

Dne 11. juna je umrla Anita Vodopivec, hčerka Aleksandra in Ave Vodopivec. — Isti dan je umrla Marija Merkuža, por. Devetak, doma iz Gorice in stara 49 let. živela je v Verda-Chacu. Zapušča moža, dva sinova in več sorodnikov. — Poročila sta se Avguštin Cotič in Milena Čučič. — Dne 13. junija se je vršila dobro obiskana priredba za pomoč jugoslovanskim narodom. Z zbiranjem, pranjem in šivanjem obleke za stari kraj so posebno aktivne žene in dekleta.

•

NOVI GROBOVI V PENNI

Library, Pa.—Dne 4. avg. je tukaj umrl po daljši bolezni Frank Slapnik, star 62 let in samski. Doma je bil iz vasi Sv. Duha pri Škofji Loki in v Ameriki 32 let. Tukaj zapuška več sorodnikov, v starem kraju pa brata in sestro.

—V Steelton, Pa. je dne 26. avgusta umrla Mary Kraševec, stara 83 let. Zapustila je devet otrok, pet sinov in štiri hčere. — Dne 15. julija pa je umrla Helen Cernugelj, stara 52 let. Zapustila je tri hčere in pet sinov.

— *ZAHVALA* —

Urednika prosim za malo prostora v "Glasu Naroda", da se zahvalim Mr. Petru Lustrik in njegovi ženi, ki sta mi poslala $5. Ta dva rojaka rada pomagata revežem, pa ne samo meni, temveč sta že mnogo darovala tudi za reveže v starem kraju, za ruski relief in za Rdeči križ. Tako sem videl v časopisih. Še enkrat: prav lepa hvala!

Frank Vilfan,
Home Male Hospital,
Woodville, Pa.

Note
za
KLAVIR
ali
PIANO HARMONIKO

35 centov komad — 3 za $1.—

* Breezes of Spring / Time of Blossom (Cvetni čas)
* Po Jeseru / Kolo
* Spavaj Milka Moja / Orphan Waltz
* Dekle na vrtu / Oj, Marička, pegijaj
* Barčica / Mladi kapetane
* Happy Polka / Če na tujem
* Slovenian Dance / Vanda Polka
* Židana marek / Veseli bratci
* Ohio Valley / Sylvia Polka
* Zvedel sem nekaj / Ko ptička ta mala
* Zvedel sem nekaj / Ko ptička ta mala
* Helena Polka / Slovenska Polka
* Pojdi z menoj / Dol s planine
* Barbara Polka

ZVEZEK 10 SLOVENSKIH PESMI za piano-harmoniko za $1.

Po 25c komad
Moje dekle je še mlada
Barbara polka

Naročite pri:
Knjigarni
Slovenic Publishing Co.
216 W. 18th Street
New York 11, N. Y.

NOVA IZDAJA
Hammondov
SVETOVNI ATLAS

V njem najdete zemljevide vsega sveta, ki so tako potrebni, da morate slediti današnjim poročilom.

Zemljevidi so v barvah.
Cena 50 centov
Naročite pri: "GLASU NARODA", 216 West 18th Street, New York 11, N. Y.

HELP WANTED :: DELAVKE IŠČEJO :: HELP WANTED

POTREBUJE SE
HIŠNO DELAVKO
PRIJAZEN DOM IN DRUŽINA
Lastna zasebna soba in kopalnica.
PLAČA $100 na MESEC. — DOBRA PRIPOROČILA
HA 6-7062
(177—179)

POTREBUJE SE
HIŠNO DELAVKO
ZA SPLOŠNO DELO
LASTNA SOBA IN KOPALNICA
NOBENEGA PRANJA
MAJHEN APARTMENT — DOBRA PRIPOROČILA — DOBRA PLAČA
Telefonirajte zjutraj: RE 4-3733
(177—179)

INTELIGENTNA in SPOSOBNA
HIŠINJA
PREPROSTO KUHANJE — APARTMENT 5 SOB. LASTNA SOBA IN KOPALNICA — Prijetne delavske razmere; povoljni prosti čas. — Priporočila. — $125 NA MESEC
BU 8-5500 — EXT. 920
(177—179)

STAREJŠO ŽENSKO
ZA OSKRBETI DOM IN OTROKA
DOBRA PLAČA — LIČNO OPREMLJEN APARTMENT z ELVATORJEM
MRS. ED. FARRELL
AC 2-4500
(177—179)

WOMEN — GIRLS
EXERIENCED ON
Union Special Covering Machine
BATHING SUITS
BEATRICE MANUFACTURING CO.
6 WEST 20th ST., N. Y. C.
(177—179)

POTREBUJE SE
HIŠINJO
PRIPROSTA KUHARICA — DOM UČITELJICE—LASTNA SOBA, 2 OTROKA, 8½ in 4½. — IZVRSTNA SLUŽBA, VISOKA PLAČA. — NOBENEGA NASPROTSTVA DO ZAPOSLJENEGA SOPROGA.
CL 8-3848
(174—17[illegible])

POTREBUJE SE
HIŠINJO
IZURJENO
KI IMA RADA OTROKE —NOBENEGA POSPRAVLJANJA — SPI NOTRI. — PLAČA $100 in več.
MEL 5-5994
(177—179)

POTREBUJE SE
KUHARICO — HIŠINJO
SPI NOTRI, DOBRA PLAČA, PRIJETEN DOM, POVOLJNI PROSTI ČAS. — Pokličite med 8.30 in 11.30 zjutraj, ali med 4 in 7.30 zvečer.
PRIPOROČILA
BU 8-7183
(177—179)

POTREBUJE SE
HIŠINJO
ZA SPLOŠNO DELO
LAHKO DELO LASTNA SOBA
2 OTROKA
PLAČA $30 TEDENSKO
DOBRA PRIPOROČILA
BU 2-6661
(177—179)

DRESSMAKER
MUST ALSO BE ABLE TO CUT for ALTERATIONS ON BRIDAL DRESSES—RETAIL SHOP—Good pay; steady; pleasant surroundings
Apply: FRENCH BRIDAL SHOP
8 WEST 14th ST., N. Y. C.
(176—178)

SALES LADY
Experienced on BRIDAL DRESSES
RETAIL STORE
GOOD PAY — STEADY
Pleasant Surroundings
Apply: FRENCH BRIDAL SHOP
8 WEST 14th ST., N. Y. C.
(176—178)

BOOKKEEPER
Assistant and Cashier
IN DRESS STORE
Reference Required
Apply: FRENCH BRIDAL SHOP
8 WEST 14th ST., N. Y. C.
(176—178)

POTREBUJE SE
HIŠNO DELAVKO
IZURJENA — ZA SPLOŠNO DELO
Pomoč pri otrocih — Dobra priporočila
AC 2-9161
175 W. 93rd ST., APT 16A, N. Y. C.
(177—179)

GIRLS — WOMEN
No Experience Necessary
To Learn Brush Making
EARN WHILE YOU LEARN
Good Pay — Steady Work — Good Working Conditions — Apply
GRUMBACKET
445 W. 31st ST., (5th Floor) N. Y. C.
(174—180)

MANICURIST—HAIRDRESSER
Full time; Short hours; 5 day week
CALL DIckens 2-8533
1069 RALPH AVENUE near TILDEN
B'KLYN — Church Ave Trolley or Foster Ave Bus connects with IRT & BMT Newkirk Ave Stations
(175—181)

GIRL
COSTUME JEWELRY ASSEMBLERS
EXPERIENCED — NEAT
MU 4-4378
(175—181)

:: New Jersey ::

GIRLS — PLASTICS
5 DAY 40 HOUR WEEK
55¢ an Hour with Increase to 60¢ After 2 Weeks
Light Work — Pleasant Conditions
Incentive Bonus
ARDEE PLASTICS CO., INC.
380 — 2nd AVE., N. Y. C.
(174—180)

OPERATORS & FINISHERS
IZURJENE NA ŽENSKE OBLEKE
DOBRA PLAČA — STALNO DELO
IZVRSTNE DELAVSKE RAZMERE
OGLASITE SE TAKOJ
TRIPODI
176 EAST 127th STREET
New York City — 6th Floor
(174—180)

SOBARICE
DOBRA PLAČA — NAPITNINE
STALNO
Vprašajte
HOTEL MIDWAY
216 WEST 100th ST., N. Y. C.
(174—180)

GIRLS — WOMEN, (no experience necessary) — LIGHT ASSEMBLY WORK
C. D. WOOD ELECTRIC CO.
826 Broadway, near 12th St., N. Y. C.
9—20

:: New Jersey ::
WANTED
LEARNERS
Coconut Shaving
We Train You
GUARANTEED RATE WHILE LEARNING
FRANKLIN BAKER DIVISION
General Food Corporation
15th & Bloomfield Sts.
Hoboken, N. J.
(174—180)

ŽENSKO DELO — Help Wanted (Female)

POTREBUJE SE
KUHARICO — HIŠINJO
IZURJENA; SPI NOTRI — "BUSINESS" ZAKONCA — FANT V ŠOLI, NOBENEGA KOSILA — DOBRA PLAČA — PRIPOROČILA
AT 9-6759
(178—180)

POTREBUJE SE
HIŠINJO — KUHARICO
LAHKO POSPRAVLJAJE, — EN OTROK — SPI NOTRI, PRIJAZEN DOM — PLAČA $150 MESEČNO
DOBRA PRIPOROČILA
BO 3-1012
(178—180)

POTREBUJE SE
DEKLE ZA DELNI ČAS
(OB JUTRIH)
2 ODRAŠČENA — 3 SOBE, LIČEN DOM, PRIPOROČILA, DOBRA PLAČA
RE 7-4327
(178—180)

POTREBUJE SE
ŽENSKO
ZMOŽNA, ZANESLJIVA, ZA HIŠNO DELO. PREPROSTA KUHARICA. POMOČ PRI OSKRBI OTROKA 3½ LET STAREGA. — SPI NOTRI ALI DRUGJE — $35.— NA TEDEN
WA 3-4065
(178—180)

POTREBUJE ŽENSKO
ZA POSPRAVLJATI
SAMO OB SOBOTAH
POKLIČITE ZJUTRAJ. PRIJETNA OKOLICA — PRIPOROČILA NISO POTREBNA
649 — 50th ST., BROOKLYN
WINDSOR 5-4249
(178—180)

POTREBUJE SE
DEKLE (izurjena)
ZA OSKRBETI 3-LETNEGA OTROKA; MAJHEN APARTMENT, SPI NORI. — NEDELJE PROSTE — IZVRSTNA PLAČA — DOBRA PRIPOROČILA — POKLIČITE ZJUTRAJ ALI ZVEČER — NA 8-8590
(178—180)

OPERATOR
WITH ALL AROUND EXPERIENCE
Experienced on DRAPERIES and SLIPCOVERS — Also
HANDSEWERS
Stalna služba za pravega človeka.
Vprašajte: S. NELSON
133 W. 14th ST., N. Y. C.
(178—180)

GIRLS (5)
EXPERIENCE NOT NECESSARY
Salary $26.13 to start. 45 hours, 5 day week. Easy work, excellent working conditions. Permanent. Annual Vacation. Free Hospitalization.
INKOGRAPH
200 Hudson St., (Canal) 12th Floor, N. Y. C.

Finishers — Complete
DRESSMAKERS
on FINE DRESSES
EXCELLENT SALARY
PERMANENT POSITION
Apply at:
SPORTLEE
65 W. 56th ST., N. Y. C.
(178—184)

POŠTA V PRIMORJE

Od zveznega poštnega urada smo bili obveščeni, da je sedaj mogoče poslati navadna pisma tudi v okraje TRSTA, GORICE in REKE.

HELP WANTED — EMBROIDERY | HELP WANTED — EMBROIDERY

GIRLS WOMEN
TO LEARN WOMEN'S NECKWEAR TRADE
PAID WHILE YOU LEARN
We will teach a job best suited to your adaptability
YEAR ROUND WORK
Ideal Air-conditioned Factory
W. F. BREUSS
5508 POLK STREET WEST NEW YORK, N. J.
(175—181)

SERŽANT DIAVOLO

:: :: Spisal MARCEL PRIOLLET :: ::

(71)

Po nepričakovanem, nepojmljivem dogodku je minilo nekaj ur.

Monika je preživela strašno katastrofo. Dolgo je ležala onesveščena, slednjič se je pa le zavedla. Prestrašeno se je ozirala na vse strani. Zaman je ugibala, kje je.

Radovedno je ogledovala dolgo dvorano, v kateri so stale bele postelje. Po dvorani so hodile redovnice.

Začela je obujati spomine. Primerjala je sedanjost s preteklostjo. Slednjič je spoznala, da leži v bolnici.

Toda kako je prišla v njo? Tega ni vedela. Rada bi bila vprašala usmiljenko, pa ni bilo nobene blizu njene postelje.

Pri vratih je stal mož v šoferski obleki. Čakal je menda, da se zdrami iz omedlevice.

Čim je opazil, da je polkovnikova žena odprla oči, je stopil k njeni postelji in se naslonil na vznožje. In kakor v odgovor na nemo vprašanje je dejal smeje:

— Vidite, kakšni pretepači smo v Nizzi.

— — — — — — — — — — — — — —

Hrabri Santini se je rad pobahal s svojimi uspehi, toda še nikoli ni mogel biti tako ponosen, kakor zdaj.

Ta hip je opisoval Santini zadnje dogodke grofici de Royaljoie, ki je bila še vedno bleda in prepadena.

Šofer ji je pripovedoval, da se mu je zdelo prečudno vedenje seržanta Diavola takoj sumljivo.

Toda seržant mu je bil baje tako simpatičen, da mu ni mogel odbiti prošnje.

Bil je celo ponosen, da ga je izbral seržant za sotrudnika, kar je pomenilo, da mu zaupa. Sodeč po seržantovih namigavanjih se je obetala pustolovščina, polna presenečenj.

Santini je torej sedel za volanom avtotaksija v ozki ulici, vodeči mimo hotela "Imperia" na Promenade des Anglais. Kar je opazil, kako mu je seržant pomigal.

Bil je prepričan, da se bliža trenutek, ko bo seržantu potrebna njegova pomoč.

Bil je torej pripravljen na vse.

Malo prej je dobro videl, kako se je ustavil pred hotelom eleganten avtomobil. Videl je, da je izstopil lepo oblečen moški in odšel v hotel.

Ni pa slutil, da bi mogla biti kakršnakoli zveza med neznančevim prihodom in načrti seržanta Diavola.

Deloma se mu je posvetilo v glavi šele, ko je opazil, da se je neznanec vrnil iz hotela in sicer z elegantno damo, ki je imela obraz do polovice zastrt z gostim pajčolanom.

In baš v tistem hipu mu je seržant Diavolo pomignil, kakor bi ga hotel opozoriti, da se je približal odločilni trenutek.

— To bo nekaj skrivnostnega, — je pomislil šofer.

Toda takoj se je zgodilo nekaj, kar je postavilo na glavo vse njegove slutnje.

Pred seržanta Diavola je stopil nenadoma mož v uniformi polkovnika. Spremljala sta ga dva redarja.

Na polkovnikovo povelje sta redarja aretirala seržanta. To se je zgodilo tako naglo, da šofer še pomisliti ni utegnil, kako bi rešil svojega prijatelja.

Šoferju se je takoj zdelo, da so z aretacijo prekrižani vsi seržantovi računi. Neprijetna mu je bila misel, da ne bo nič s pustolovščino, od katere si je obetal toliko zanimivega.

Toda v hipu, ko sta se polkovnik in seržant po živahnih kretnjah sodeč sporekla, je šofer opazil, da je limuzina z neznancem in elegantno damo že daleč.

Kakšna misel je šinila tisti hip šoferju v glavo?

Tega se še sam ni dobro zavedal.

Pokoril se je neki čudni notranji sili, o kateri ni utegnil razmišljati.

Bil je trdno prepričan, da je med skrivnimi naklepi seržanta Diavola in elegantnim avtomobilom tesna zveza. Zato je krenil za avtomobilom, v katerem se je odpeljala neznana dama.

Morda bi se ne bil tako hitro odločil, da ni bil že po naravi navdušen za pustolovščine.

— Seržant se nedvomno zelo zanima za ta avtomobil. Saj ga je požiral z očmi. Ko mi je namignil, je morda hotel, naj mu sledim in poizvem, kam je namenjen.

In tako je Santini pognal svoj avtomobil za zagonetno limuzino. Po hitrosti je šoferjev avtotaksi daleč zaostajal za limuzino, in ne bil bi ji mogel slediti, da ni bil Santini izboren šofer. V Nizzi ni bilo šoferja, ki bi znal tako spretno voziti tudi v največji gneči tesno ob hodnikih, ogibati se pešcem in delati ostre ovinke v največjem diru, a vse to proti predpisom in kljub ogorčenju redarjev, ki so ga neprestano opozarjali, naj vozi previdno.

Še nikoli pa ni prišla Santinijeva spretnost tako do veljave kakor zdaj, ko je drvel za avtomobilom, v katerem se je peljala neznana dama.

In tako ni daleč zaostajal za limuzino, ki je krenila v največjem diru na Mont Boron. Mračilo se je že in zato je bila vožnja tem težja, kajti Santini je večkrat zgrešil avtomobil, kateremu je tako vztrajno sledil.

Toda imel je dobre oči in tako je šlo vse po sreči. Čim je malo zaostal, je hitreje pognal svoj avtomobil in takoj je imel limuzino zopet pred seboj.

Ves čas Santini niti pomislil ni, da bi opustil zasledovanje. Nasprotno, čutil je, da se oglaša v njem nagon policista. Tajna slutnja mu je šepetala, da stori v odsotnosti seržanta Diavola nekaj važnega.

Avtotaksi se je ustavil ob cesti dobrih sto korakov od kraja, kjer se je ustavila elegantna limuzina. Zdaj je bila tema Santiniju dobrodošla.

Brez strahu, da bi ga kdo opazil, je mogel šofer izstopiti in se splaziti k orijentalski vili sredi gaja košatih palm.

Tja je krenila limuzin in izginila brez sledu.

Toda Santini je kmalu našel njen sled. Ker vrata železne ograje niso bila zaprta, je prišel neopaženo do vile.

Tu ga je čakalo prvo presenečenje. Videl je namreč, da je krenila limuzina v vilo in izginila v nji. Zaslišal je škripanje, kakor da se premika dvigalo. Kmalu se je škripanje ponovilo in avtomobil se je zopet prikazal.

Bil je pa prazen. Samo šofer je sedel na svojem mestu.

Že to je bilo dovolj, da se je začel Santini resno zanimati za svojo pustolovščino. Še bolj se je pa čudil, ko je opazil, da so vsa okna orijentalske vile skrbno zaprta.

Vila je bila na prvi pogled neobljudena. In vendar to ni bilo res, kajti v nji sta morala biti v najslabšem slučaju elegantna dama iz hotela "Imperia" in njen spremljevalec.

Santini se je hotel na lastne oči prepričati, kaj je s to vilo.

. . . Dalje prihodnjič.

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ $3.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi. — Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Knjigarna Slovenic Publishing Company

216 West 18th Street New York, 11, N. Y.

Zanimivi film

V posebni predstavi zastopnikom tujejezičnih listov se je prikazalo pretečeni pondelejek 10. t. m. zelo vsestransko zanimiv film po imenu "The House on 92nd Street", v katerem v glavnih vlogah nastopajo: William Eythee, Lloyd Nolan, in Signe Hasso. To je prvi film po tej vojni v katerem se razkazujejo podrobnosti Atomic Bombe, kakor tudi se prikazuje kako je bila razkrinkana nemška vohunska tolpa po naših zveznih agentih F. B. I. ravno ob pravem času predno so zamogli poslati v Nemčijo velike tajnosti naše hrabre ameriške armade itd. Ta film kateri Vam bo ostal za vedno v spominu si boste lahko v kratkem ogledali po zmernih ljudskih cenah v znamen in velikem tukajšnem ROXY na 50 St. in 7th Ave., New York City. AFS.

V nemi grozi so se krčila tisočera srca

"Če hočemo uspešno graditi bodočnost, ne smemo pozabljati preteklosti" . . .

TRST, 13. julija 1945. — Ko listamo kroniko prežalostnih dogodkov, ki so četrt stoletja za nami in ki bi naj bili zapisali prve besede mrtvaškega lista malega naroda ob Jadranu, pomenili pričetek smrtnih krčev svobodoljubnih ljudi, ki jih je morje in kraška zemlja, skupna, osnovna zavest človeških pravic družila ene z drugimi ob križišču poti z zapada na vzhod, z juga na sever, se ustavimo ob besedah, ki v polni meri veljajo še danes, čeprav je njih vsebina prepojena drugega, novega duha:

Mera trpljenja našega naroda ob Jadranu še ni dopolnjena do vrha.

Bliskovito so se zvrstili krvavi, ognjeni dogodki tisti torek, o mraku, 13. julija 1920. "Ponosni naš Narodni Dom v Trstu", je zapisal kronist naslednjega dne, središče našega gospodarstva, naše kulture in političnega življenja. Jokali so naši bratje, stari borci, ki so po vinarjih zbirali in s svojimi žulji postavili to veličastno stavbo, v nemi grozi so se krčile pesti in srca tisočev, ki so bili priča krvavemu kresu, zanetenem na najdražjem, kar jim je še ostalo v težkih dneh, se je dvignila nema prošnja: Bratje, vi svobodni in srečni, dovolj je našega trpljenja in muk . . .

Usodna ura bije za nas in naše bratje ob Jadranu! Na stražo!

To je naš odgovor, edini, dostojen svobodnega naroda, ki ne tepta nikogar, pa se tudi ne pusti od nikogar teptati, odgovor naroda, ki se zaveda svoje svobode, svojih pravic in svojih dolžnosti in ki je vedno na straži, miren in trden, pripravljen na obrambo in boj."

"Napetost je dosegla vrhunec", je takrat beležila kronika. "Kdo bi mislil, da bo antanta, katere ugled je bil ob končani vojni tako izredno velik, kdaj dopustila, da se bodo smele kriti pravice naroda, ki ne zahteva niti pedi zemlje, ki ni njegova."

PEKLENSKA UVERTIRA

Za tisti torek popoldne je napovedal "Fascio di combattimento" (bojevniška zveza) v Dantejevi dvorani fašistični shod. Ves Trst je slutil, da se pripravlja nekaj izredno težkega.

Fašistični demonstranti so napovedali protislovensko in v svojem na trgu Unita po svojem shodu. In zares je bil shod, ki je trajal pol ure, do 17.30, nekak aranžma za vandalski pohod, za prvi protiljudski pogrom. Skupina fašistov, bilo jih morda 500, se je zbrala po shoodu na trgu. Nekaj jih je splezalo na vodnjak, s katerega je Dagnino iz Milana pozival množico, naj z dejanji nastopi proti "tujerodcem". Govoril je tudi profesor Conforto, ki pa je moral obmolkniti spričo hrupa drhali, ko je ta pobila na tla nekega Slovenca. Končno je odv. Giunto pozval množico, naj nastopi z vso odločnostjo in profesor Ranti se je še premišljeno zlagal, da je bil pravkar do smrti zaboden neki fašist. Tedaj je tolpa bistvu protiljudsko demonstracijo zbesnela po Korzu, čez Borzni trg v ulico Mazzinii. Spotoma so nevarno ranili nekega nič zlega slutečega pasanta. V ulici Mazzini so vdrli v urad jugoslovanske delegacije, divjaško zagospodarili in zažgali zastavo, ki so jo našli v njem. In potem so divljali dalje, napadli, pretepli vsakogar, ki so o njem mislili, da je "tujerodec", pa ranili tako tudi več Italijanov.

VANDALSKI KRES FAŠISTIČNEGA RAZDEJANJA

Z besnim kričanjem: "Pred Balkan!" se je drhal valila dalje proti Narodnemu domu. Bila je 19. ura. Veličastno poslopje je bilo popolnoma zapuščeno. Vsa okna zaprta, enako kavarna in restavracija. — Fašisti so se nemoteno vtihotapili v Narodni dom, ki so bile v njem tudi hotelske sobe, orožje in razstreljivo. Takratni fašistično nastrojeni listi so trdili, da se je sprožilo nekaj strelov iz doma, da je treščilo nekaj granat med demonstrante. — Pobesnele zveri, ki so vdrle v poslopje, polile pohištvo s petrolejem in zažgale vse, kar jim je prišlo pod roke, niso našle v njem žive duše. Zgodovina ne pove, koliko je bilo dejansko žrtev v gorečem poslopju, ki iz njega ni bilo izhoda ne rešitve za nikogar. Dejstvo pa je, da v domu, ni bilo niti ene same puške niti enega samokresa niti ene bombe, kolikor jih morda niso vtihotapili v zgradbo, ki so bile v njej tudi hotelske sobe, fašisti sami, ki so se po lastni hvali temeljito pripravili na svoj napad.

Narodni dom pa je bil v nekaj minutah ves v plamenih. Gost, črn dim se je dvignil proti nebu, zidovi so se rušili, stropi so se vdirali, stene so pokale, se majale. Bil je strašen pogled na gorečo stavbo, ki se je spreminjala v razvaline.

Med dimom in plameni sta se pojavili na srednjem oknu tretjega nadstropja dve postavi. V obupu sta iskali pomoči. Neki moški in neka ženska. Ta je bila zelo mlada, odeta v višnjev plašč in proseče je klicala na pomoč. Moški, ki je stal za njo, je bil star, miren, molčeč. Množica pa je vzdivjala še bolj. Ko jima le ni bilo nobene pomoči, se je dekle pognalo skozi okno. Trenutek za njo še starec. Ta, bil je lekarnar Hugo Roblek z Bleda je obležal mrtev na tlaku, dekle, Ana, je bilo smrtno nevarno poškodovano.

Narodni dom je bil že ves v plamenih, ko so prišli gasilci, pa jih množica ni pustila blizu in so komaj obvarovali nesreče sosednja poslopja. Ure in ure so se Giuntove zveri in razdejalnega duha, omamljena zver naslajali ob razvalinah zgradbe, priče dela in pravic ljudi, ki so živeli mirno in zavestno, ki so iskali v delu življenjsko sožitje skupno s svojimi po usodi enakimi brati okrog razžarjenih škedenjskih plavžev, pod jezo vreč, ki so jih do smrti izmučeni dan za dnem prenašali z ladij v skladišče, iz teh na ladje, v slepi službi strojev, mehaničnih kladiv in stružnikov po ladjedelnicah.

Poslopje je še vedno gorelo. Daleč po Krasu in Istri je žarelo oblačno nebo spričo odseva plamenov Narodnega doma in požara na Beneskem trgu, kjer je ista drhal istega večera zanetila svoj barbarski kres z inventarjem jugoslovanskega konzulata. Po polnoči je vojaštvo zasedlo trg pred Narodnim domom. Šele kasna nočna ura je ohladila bes fašistične množice, da se je razšla.

POGROM PO MESTU

Med požarom Narodnega doma so vdrli fašistični demonstranti tudi v stanovanje dr. Kimovca na Oberdankovem trgu. V nekaj minutah so ga do kraja razdejali, pometali skozi okna knjige, dokumente in pohištvo. Drhal je demolirala Lenčkovo gostilno tam v bližini, stanovanje dr. Okretiča v Machiavellijevi ulici. — Druga skupina fašistov je popolnoma devastirala kavarno Commercio. Vdrli so v hranilnico v ulici Torre Blanca, kjer so zažgali poslovne knjige in spise, z silo so vlomili v Jadransko banko, zverinsko so gospodarili v njenih prostorih, pometali skozi okna, kar so le mogli premakniti, in zažgali. Enaka usoda je doletela Hrvatsko štedionico na Borznem trgu. Razdejali so tudi pisarno člana mirovne delegacije dr. Otokarja Rybara; pisarni dr. Josipa Vilfana in dr. Konrada Voduška, kakor tudi skoraj vse "tujerodne" trgovine.

Okrog 20. ure je manjša skupina fašistov napadla tiskarno "Edinosti" v ulici Saint Francesco, razbila vsa okna na njej in streljala vanjo. Ko ji je oddelek karabinjerjev vendarle zabranil vstop v poslopje, je navalila na trgovino s papirjem v ulici Valdirivo, uničila Statičevo trgovino s čevlji na trgu Rosario. Druga večja tolpa je vdrla v srbsko šolo v ulici Rossini, uničila v njej vso opremo, pometala knjige in učila na ulico teh zažgala.

Kmalu po 22. uri se je pognala nova skupina fašistov na Beneški trg pred jugoslovanski konzulat. Z besnim krikom so vlomili vanj, spet razbili vse in pometali skozi okna preproge, knjige, pisma, dokumente, skrattka vse, kar so našli po sobah. Na trgu pa so zmetali pohištvo in ostalo na kup ter si zanetili svoj vražji kres.

ČETRT STOLETJA KASNEJE

Ta črni dan v zgodovini fašizma, ognjeni znanilec fašistične dobe, ki se je za vso deželo od Snežnika do Etne pričel dve leti pozneje, je terjal vrsto človeških žrtev. Med prvimi je bil težko ranjen Josip Ušaj. Anton Bopkovič je bil nevarno ranjen v trebuh, natakar Cezar Almisevič je dobil več ran v stegna in pleča, težko je bil poškodovan Anton Madokavec. Mnogo drugih je bilo manj nevarno ranjenih, med njimi Mario Šimenc iz Gorice, Mario Fragolič, Colombo Felice iz Kalabrije, trgovec Franc Milonig, Anton Brasković, Anton Majcen, E. Valentino s Sicilije, Peter Zaletel, Silvio Fulignot, Pavel Gianporcaro, Romano Squargi Aurelio Domini, Olga Zevnikova. Trije so bili ubiti, poleg Robleka, kuhar Ivan Nini in še neki neznanec. Skupaj je bilo žrtev okrog petdeset.

Tako je beležila žalostne dogodke tistega davnega torka kronika tržaškega mesta v neposrednih dneh in letih pred pohodom črnega tirana na Rim, ki je zasužnjil vse slovenske in italijanske ljudi tudi na tem mejniku obeh narodov. Njene strani so se odtlej polnile dan za dnem s popisi razdejanja in uničevanja ljudske imovine, slovenske, italijanske, vsega naprednega ljudskega duha in teženj.

In kljub vsemu divjanju, zatiranju in klanju fašistične zveri, sta se našla oba naroda četrt stoletja kasneje na svojem skupnem tržaškem mejniku ter se podala na skupno pot dela, pravice in svobode.

("Primorski dnevnik")

ČITATELJEM je znano, kako se je vse podražilo in ravnotako tudi tiskovni papir in druge tiskarske potrebščine. Da si rojaki zasigurajo redno dopošiljanje lista, lahko gredo upravništvu na roke s tem, da imajo vedno, če le mogoče, vnaprej plačano naročnino. ALI NE BI OBNOVILI SVOJO NAROČNINO ŠE DANES in ne čakajte na opomin, ker s stem prihranite upravništvu nepotrebne stroške?

MOŠKO DELO
Help Wanted (Male)

WANTED
JEWELERS
EXPERIENCED ON
WATCH CASES
Gold & Gold filled
MU 4-3449
(178—180)

SHOES
STOCK FITTERS — SOLE CUTTERS (DINKER)
Steady Year Round Work — Good Working Conditions — Apply
BROOKLYN BOX TOE CO.
423 Manhattan Ave., Brooklyn, N. Y. — EV 8-1653
(173—179)

WHITE METAL CASTERS
IZURJENI
STALNO DELO — DOBRA PLAČA
F. & G. METAL CASTING CO.
100 SOUTH 6th STREET
BROOKLYN
(173—179)

Stationary Engineer
MUST HAVE GENERATOR AND OIL BURNER EXPERIENCE
Good Pay Steady Work
Pleasant Working Conditions
Apply Immediately
CLASON LAUNDRY
415 SOUNDVIEW AVE., BRONX
(168—181)

GLASS BLOWERS
to Work on
IRON & PASTE MOULD
German System Blowers
EXCELLENT PAY
SUPER GLASS CO.
221 GLENMORE AVE., B'KLYN
(174—180)

AUTO MECHANICS
EXPERIENCED ON TRUCKS AND PLEASURE CARS
Steady work — Good Pay — Day & Night Work
W. J. NASH AUTO MAINTENANCE CO., 132 WEST 18th ST., N. Y. C.
(176—178)

(MALE & FEMALE HELP WANTED)

HAND DECORATORS
on GLASS or CHINA
FULL TIME—STEADY WORK
Will Consider Girls & Boys Who Are Artistically Inclined
Apply
FINE ART GLASS CO.
30—4th AVE., BROOKLYN, N. Y.
(174—180)

:: New Jersey ::
HELP WANTED — (MALE)

PINSETTERS
NEEDED AT ONCE
EARN $36 to $50 PER WEEK
Steady work: Full or Part time; Must be over 16 — Apply
LLEWELLYN RECREATION
32 LINCOLN AVE., ORANGE, N. J.
(176—182)

:: New Jersey ::
(MALE & FEMALE HELP WANTED)

COOKS & BAKERS
INDUSTRIAL WORK IN BOUND BROOK & ELIZABETH VICINITY
Good Wages Steady Work
Good Working Conditions
Apply: N. J. COMMISSARY
1038 ELIZABETH AVENUE
ELIZABETH, N. J. Phone EL 2-7185
(176—180)